ВИНОГРАД У САДУ

Коли Катрусині батько і мати приїхали працювати в село, їм дали невеликий дім біля Дніпра. Будиночок гарний, цегляний, але ж біля нього нічого не було — гола земля.

— Це не біда,— заспокоїв голова колгоспу.— Виростите собі садочок, то буде і у вас, як у всіх людей.

Вони так і зробили. Весною посадили діляночку малини, діляночку аґрусу, діляночку порічок. А восени — п'ять яблуньок, п'ять грушок, п'ять сливок, п'ять абрикосок і п'ять вишеньок. Ще залишалося трохи місця в низині, то Катруся і каже:

— А тут давайте посадимо виноград. Я його дуже люблю.

— Ой, що ти, доню! — заперечила Катрусина мама.—-Виноград такий ніжний та примхливий, а там його у повінь Дніпро може водою залити. І лоза наша пропаде. Тільки потрудимося задарма.

— А все ж таки цікаво,— мовив Катрусин тато.— Хоч подивимося, як отой виноград росте.

І посадили вони для проби кілька виноградних лозин.

Цісля зими знову настала весна. Пробудився, розгулявся старий Дніпро і як почав гнати воду, як почав! Одного ранку Катруся вийшла на поріг, глянула — аж довкола, скільки очі бачать, сама вода. І в низині, і в саду, і в дворі, мало до будинку не дійшла. .

Подивилася мама.на все це й каже:

— Пропав наш сад. У дерев корінчики ще слабенькі. А малина, аґрус і порічки теж не витримають такої води...

— Ну, що ж,— озвався Катрусин тато,— нічого не вдієш. Якщо вимокне, то вдруге насадимо. Не щороку ж Дніпро отак розливається. А коли зміцніють деревця, тоді їм повінь не страшна.

Прийшов Дніпро до саду серед квітня, а відступив аж у травні. І де розливався, там земля грузька, і все таке чорне, немов вигоріло.

Ходять усі втрьох — Катруся, мама і тато —-по саду, розглядають, що накоїв Дніпро.

— Ця вишенька вже ні на що не здатна,— каже Катрусин тато.

— А в цієї яблуньки, бачите, кора тріснула,— скрушно мовила мама.

Потім зайшли в малинник — чорно! Поглянули на ділянку, де аґрус ріс, і там все загинуло. Порічкова ділянка теж така.

— От лихо! — зітхнув тато.

Катруся ж не зітхала, бо ніколи було. Треба мерщій усе оглянути.,

— А як же там наш виноград? — раптом згадав тато.

— Мабуть, від сердешного й сліду не залишилося,— відповіла мама.

Катруся саме спинилася в низині, там, де виноград восени садили. І бачить: пагонець зелений-презелений та такий сильний, соковитий. Вона як закричить:

— Мамо, таточку, а що це таке? Ось ідіть подивіться!

Батько й мати туди. Все навколо чорне, тільки один пагінчик зеленим листям до сонця поривається.

— Ой! — сплеснула в долоні мама.— Та це виноград!

— Еге ж, таки виноград,— ствердив тато.— Виявляється, він води зовсім не боїться. Оце добре! Бо скільки землі пропадає і в нас, і в сусідів. Ніхто тут, в низині, не садить, всі бояться, що Дніпро заллє. А виходить, що тут для винограду найкраще місце!

Насадили вони винограду. І такий він за літо виріс розкішний, такий гарний, що сусіди приходили, дивилиСя й дивувалися.

А той, перший, кущик був найкращий. Катруся навіть подружила з ним. Навчилася його розуміти. От коли надворі дощ,— листя у винограду веселеньке, він усім задоволений. А коли спека, листя прив'яле, то вже Катруся знає: він пити хоче, треба йому води принести. Бере вона своє маленьке відерце. Іде до діжки, що стоїть біля будинку під ринвою. Набирає в нього по самі вінця води і виливає під коріння. Інколи відерець з десяток принесе. Як уже виноград нап'ється досхочу, листочки його розпрямляються, підводяться. Такий радий, такий веселий стає! Війне вітерець, листочки зашелестять, і Катрусі вчувається, ніби вони шепочуть їй:

— От нам зараз добре! От нам гарно! Спасибі тобі, дівчинко, спасибі тобі, Катрусю!

А який листочок ще й по голівці погладить її.

МАНДРІВНА КВІТКА

Увечері Катруся гуляла в саду. Над стежкою розцвіла червона квіточка,

— Добривечір! Як поживаєш? — вигукнула дівчинка і сплеснула в долоні.— Яка ж ти гарна! Неначе вмита. Дай я трохи біля тебе посиджу.

Маківочка не вміла розмовляти. А Катрусі здалося, що вона сказала:

— Присядь. Коли хочеш, я на тебе одну пелюсточку скину.

Війнув вітерець, і на дівчинку впала червона пелюсточка.

Катруся поклала її на долоню і погукала сусідського хлопчика Василька, з яким дружила:

— Васильку, а йди-но сюди, глянь, яка пелюсточка красива.

Василько підійшов, подивився й сказав:

— Таки справді гарнесенька...

Потім Катруся повечеряла і лягла спати. Вранці вийшла надвір, зайшла в сад і скрикнула від здивування:

— Ой, матусю! Глянь, куди за ніч квіточка перейшла. Увечері була он там, а теперь ось де...

Мама Катрусина поглянула і каже:

— Квіточки, доню, тільки в казці ходять. То вчорашня маківочка облетіла вночі, а вранці інша зацвіла. А тобі здалося, що вона сюди перейшла. Зрозуміла?

— Ні, я не хочу так,—відповіла Катруся.— Хочу, щоб квіточки ходили. Я ходжу — хай і вони ходять!

ЩО ПРИСНИЛОСЬ КАТРУСІ

Якось Катруся каже Василькові:

— Васильку! Чуєш, Васильку! Давай гратися в піжмурки.

— Добре. Давай,— погодився він.

Почали вони гру. Тільки Катруся заховається, Василько зразу її відшукає. А як Василько — то Катруся бігає, бігає, а знайти не може. Стало Катрусі дуже кривдно. Сіла вона в саду й гірко заплакала. Доти плакала, що аж спати захотіла.

Раптом чує — хтось обзивається до неї:

— Чого ти, дівчинко, плачеш?

— Як же мені не плакати, коли тільки-но я заховаюся, то Василько зразу мене й знайде. А як

Коли де чує — до квітки щось летить. І так гуде, як ото літак, а саме волохате, страшне. Підлетіло, сіло край пелюсточки, потім полізло у квітку. Катруся злякалася, як замахає руками, як закричить:

— Ой, боюся, боюся!..

Спинилося воно, побачило її та й каже:

— Чого ти, дівчинко, кричиш? Ти не кричи, не бійся мене. Я — бджола.

Придивилася Катруся — і справді бджола перед нею. Хоч і волохатенька, зате чепурненька, золотиста, славна. Тоді Катруся й питає:

— А ти не вкусиш мене?

— Ні, що ти! — відповідає бджола.— Тільки посунься трохи й сиди смирненько.

Катруся відсунулася набік, бджола пролізла повз неї, випустила свій носочок і почала смоктати квітковий сік — нектар. Носочок у бджоли прозорий, і Катруся бачить, як по ньому підіймається чистий-пречистий, мов сльоза, і, мабуть, солодкий, як мед, нектар. Катруся засовалася, облизала губи та як запхикає:

— Пхи, пхи, пхи...

— Чого ти? — питає бджола.

— Еге, чого! Того, що мені теж хочеться солодкого,— каже Катруся;

— То летімо до мене додому. Там є чим тобі поласувати. Меду в нас — скільки душа твоя забажає! — мовила бджола.

Усміхнулась Катруся. Але враз насупилася і сказала:

— Як же я полечу, коли в мене крилець немає?

— А ти на мене сідай — вдвох полетимо.

— А це не страшно? — запитала дівчинка.

— Ні. Сідай, не бійся,— заспокоїла бджола.

Катруся сіла на неї, міцно вхопившись руками за шию. Бджола замахала крильцями, загула й полетіла.

І прилетіли вони до бджолиного дому. Будиночок у неї дерев'яний з продовгуватими дверима, зі скляним невеличким віконечком. Сам він червоний-червоний, а дашок зелений. Тільки-но долетіли до цього будиночка, так і запахло медом.

— А чого тут так пахне? — поцікавилась Катруся.

— Бо тут ми з нектару мед робимо,— пояснила бджола,— Ходімо подивишся.

Як зайшла Катруся всередину будиночка, то аж зойкнула, бо в ньому стільки тих бджіл, стільки того меду було! Стоїть вона, дивиться, а слинка у неї так і тече.

— Ну, так хочеш меду покуштувати? — питає бджола.

— Еге, хочу,— відповідає дівчинка і каже це тихенько й несміливо.

— То добре. Сідай отут,— показала бджола на вощаний стілець біля невеликого, теж із воску, столика.

Катруся присіла, бджола принесла їй цілу миску меду та велику ложку. І миска, і ложка також були вощані.

— Ну, бери їж,— каже бджола.

Взяла Катруся ложку, набрала в неї меду, їсть. А мед такий солодкий, такий смачний, що вона не помітила, як і шматочок ложки відкусила.

От коли наїлася, от коли наласувалася Катруся меду! До несхочу!..

І раптом згадала Василька.

— Ой лишенько! Та це ж він, бідолашний, бігає скрізь та шукає мене, а я й забула про нього.

Шкода стало дівчинці Василька. Підхопилася, виглянула у скляне віконечко та як загукає з усієї сили:

— Васильку! Васильку! Я осьдечки!

І... прокинулася. Бо, бачте, все це: і про квітку, і про бджолу, і про мед — їй приснилося.

Коли Катруся все розповіла, Василькові теж закортіло такого сну.

Та йому таке не насниться, бо його не люблять квіти. Він їх шаблею рубає. А Катруся береже, доглядає квіти.

Якщо Василько та й усі хлопці будуть робити так, як вона, Катруся, то, може, і їм присниться такий сон. Звичайно, присниться!

БІЙ ЗА ГНІЗДО

Побудував Катрусин тато на своєму дворищі невеликий сарай. А в тому сараї під дахом змостили собі горобці гніздо. Гороб'яче гніздо всеньке літо не порожніє. Тільки-но одна сім'я збереться вилетіти, як друга вже сидить поблизу, чекає, коли те гніздо звільниться. І часом їм так не терпиться, що аж підганяти починають:

— Та чого ви так довго? Ану, не баріться! Мерщій вилітайте!

Так було й цього разу. Усівся неподалік від гнізда чужий горобець, якому хотілося швидше видворити з нього гороб'ят, і заходився цвірінчати.

— Ось ти, здоровий уже хлопчисько, а все боїшся розправити крильця і вилетіти з гнізда,— накинувся він на крайнє горобеня.— Ти не бійся! Розправляй їх і тоді — раз униз головою! Думаєш, упадеш на землю? Ніколи не впадеш!

А матері-горобчисі за цього "здорового уже хлопчиська" страшно, щоб якось не зірвався він та не впав, бо ще й розбитися може. Та найстрашніше їй сусідського рябого кота. Той кіт пильно стежить за тим, коли почнуть вилітати гороб'ята з гнізда, і неодмінно тоді десь поблизу в кущах сховається. Тільки пташеня сяде на землю або на якийсь кущик низенький, він його — хап!— і нема. Тому бідна горобчиха так уже видивляється, так роззирається довкола, та ще й горобцеві своєму наказує:

— Ану, мерщій ще раз оглянь оту грядочку, чи не сховався де рябий котяра!

— Та що там дивитися?! Нічого там дивитися! Ніякого кота там немає! — сердито зацвіринькав чужий горобець.

Але горобець-батько не послухав його, спурхнув з даху, полетів низенько над картоплею і мало не зомлів від жаху. Під одним кущем сидів-таки здоровенний кіт: тінь від картопляного куща ряба і він рябий, то й заховався там.

Кинувся горобець-батько з того місця назад, на покрівлю.

— Біда! Біда!—закричав що є сили.— Кіт у картоплі сховався! Он бачите, бачите?!

Витягла шийку горобчиха-мати. І справді: за кущем причаївся кіт. Ех, вона тоді як підлетить до того чужого горобця, як ухопить його за чуба, крилами духопелить, кричить:

— Так це тобі так не терпиться, що ти моїх діток хотів котові повіддавати? Так на ж тобі за це! Знай, знай, знай! — і знову за чубок його смиче,
І знову крилами його лупцює.

Катруся з татом стояли у дворі, бачили все це і тішилися, що в них такі обачні, такі розумні горобці.

Тоді тато сказав Катрусі:

— Поклич, доню, Василька, нехай забере свого кота.

Катруся покликала сусідського хлопчика, він підкрався до картопляного куща, зловив рябого, відніс додому і замкнув у хижці. Нехай тепер спокійно вилітають з гнізда молоденькі горобчики.

А чужий битий горобець аж на дальню яблуню втік. Сидів там на гілці і покректував:

— Ох, і побила ж, клята горобчиха!.. Ох, і на скубла ж!..

"Так тобі й треба, нечемо! — подумала Катруся.— Щоб не був такий настирливий і недобрий..."

ЗОЛОТА РЕНЕТА

Яблуня Золота Ренета прокинулась дуже рано. Щось непокоїло її, щось неначе лоскотало, дряпало маленькими лапками, перелазило з місця на місце!

— Ой, це, мабуть, гусінь! — скрикнула яблуня.— Знову прогризе дірочки в яблуках, і мої такі чудові, такі червонолиці яблука почнуть опадати та опадати... Лихо ж яке! Біда! Що ж його робити?

Вранці випала роса. На листках зависло багато росинок. Усі вони були наче маленькі дзеркальця: глянеш — і видно все, як у справжньому дзеркалі. Тож яблуня зазирнула в ті росинки і вгледіла на своїх гілочках і на яблуках багато-багато біленьких, ледь помітних, черв'ячків. Вони жваво ворушилися і лізли туди, де висіло найбільше яблуко.

— Ну, що робити, що робити? —розгубилася яблуня.— Загинуть, попропадають мої діточки-яблучка, стануть червивими. Їх і їсти ніхто не схоче, всяк одвернеться, скаже: пхе, погані які!..

Аж раптом чує: над нею вітерець прошумів, щось ніби пурхнуло. Поглянула — і бачить: горобець на верхній гілочці сидить.

— Що сталося, Золота Ренеточко? — питає.— Тебе хтось образив, покривдив?

— Покривдили, ще й як покривдили...— гірко мовила яблуня.— Ти тільки глянь, що на моїх гілках робиться! Бачиш, скільки там черв'яків? І кожен лізе до яблука, щоб дірочку в ньому прогризти і сховатися аж у зерняткові.

Горобець з подиву аж крильцями розвів:

— Матусю, рідна! Та це ж ті черв'яки, що їх найбільше люблять мої гороб'ята. От буде для них чудесна несподіванка!

Він спурхнув з яблуні, залопотів крильцями, загукав:

— Жінко моя! Горобчихо! А мерщій-но сюди! Прилетіла горобчиха, і як побачила тих черв'яків, пурхнула в одне, друге, третє подвір'я.

— Ой, сестроньки мої, горобочки, ой, кумасеньки мої рідненькі! — зарепетувала на весь голос— Кидайте все та поспішайте до нас у садок, на Золоту Ренетку. Там таке робиться, що в кожної слинка покотиться!..

Назліталося на Золоту Ренету горобців. Скільки їх було — десять, двадцять, тридцять чи, може, й більше. Як закричать, як зацвірінчать! Одна горобчиха гукає:

— Ти, кумасю, оцього черв'яка хапай, бач, який він товстенький та ситий!

Друга галасує:

— Ой, лелечко, ой, матусечко моя! Скільки живу, а такої ласої їжі ще не куштувала! Ой, смачно! Ой, гарно! Краще за пшоно, і за соняшникове насіння, і за кузьок!

А інша горобчиха навчає її:

— Та ти сама не смакуй цієї поживи! Ці черв'ячки не для дорослих горобців, а для наших діток — горобеняток. У них ще і дзьобики маленькі, і кишечки тоненькі, їм треба найніжнішої страви. Ось роби так, як я! Бачиш, бачиш, бачиш?!

Мудра горобчиха ухопила в дзьоб аж чотири черв'яки і полетіла до себе в гніздо. А там повно горобенят. Дзьобики розкривають, репетують:

— Тепер мені!.. Тепер мені!.. Тепер мені!.. Цім-цім-цві-рінь!..

Півдня стрибали горобці на гілочках Золотої Ренети. І визбирали на ній усіх до одного черв'яків.

ГОРОБЧИК ІВАСИК

Горобця-батька звали Грицем, а його жінку, горобчиху,— Настусею. Маленьких горобчиків, їхніх діток, було четверо: двоє хлопців — Івасик та Пимін, і дві дівчинки — Олеся й Оксана. Це Катруся дала їм такі імена.

Горобчики-хлопці були битливі, весь час висувалися на край гнізда, щоб більше перехопити черв'ячків, які їм приносили батько Гриць і мати Настуся. Тоді горобчики-дівчатка жалісно пискотіли і скаржилися батькам:

— Як нам і на світі жити, коли Івасик та Пимін одпихають нас у куточок?!

Горобчиха Настуся сердилася і казала хлопцям:

— Ну, хлопці, як же вам не соромно? Ану, відступіться назад! Випустіть наперед сестричок.— Потім давала Олесі й Оксані черв'ячків і примовляла:— Їжте, мої маленькі, їжте, мої хороші!

Отак і жили. Але настав день, коли горобець Гриць сів перед гніздом, голосно цвірінькнув, щоб прочистити горло, і каже:

— Ну ось, діти, ви вже дорослі. Сьогодні ми всі залишимо гніздо та й помандруємо спочатку в картоплище, а як трохи у силу ввійдете, пурхнемо аж у поле. Отам їжі! І зернят усяких, і кузьок — досхочу!

Далі, оглянувши малят, він запитав:

— Хто з вас сміливіший? Хто першим вилізе осюди, на край гніздечка, і спробує вилетіти? Не бійтеся, це зовсім не страшно. Треба тільки замахати крильцями. Ну?

Пташенята заворушилися. Оксана одним оком визирнула з гнізда і відсахнулась.

— Ой, страшно як! Я нізащо не покину гніздечка!

Сестричка Олеся теж запискотіла:

— Як гляну вниз, аж у голові наморочиться!
Пимін, озирнувшись на Івасика, пробурмотів:

— Чого ти підштовхуєш? Сам стрибай, коли хочеш! Побачу, який ти хоробрий...

А Івасик не штовхався, просто пробирався наперед. Як визирнув з гнізда, так і завмер: внизу під гніздом зеленіла картопля, далі — яблуня, яку всі називають Золота Ренета, за нею — слива-ме-дівка, запашна і, мабуть, солодка, як мед. Ох, і гарно ж там.

Віддихався Івасик, визирнув ще раз і побачив над собою небо. Було воно безмежне, блакитне, по ньому пливли білі хмари. А ще вгорі було сонце, таке яскраве, що й поглянути на нього не можна. Який простір! Яка краса!

Щось заспівало у Івасика в грудях. Він махнув крильцями і сказав:

— Полечу спочатку на Золоту Ренету, погойдаюся на тоненькій гілочці, а вже потім піднімуся до самісінького неба, сяду на край білої Хмари і зацвіріньк аю: "Цім-цім-цвірінь! Як гарно жити на світі!.."

Але Івасик літати ще як слід не вмів. Він не долетів до яблуні, а спустився вниз на кущ картоплі. Та однак йому було гарно. Картопля саме цвіла, біла квіточка залоскотала Івасикові дзьобика й сказала:

— Який ти маленький і легенький-легенький! Давай я тебе погойдаю.

І загойдалася: вгору — вниз, вгору — вниз. З нею й Івасик гойдався та виспівував:

— Цім-цім-цвірінь! Як гарно жити на світі!

Слідом за ним повилітали з гнізда й інші гороб'ята. Батько Гриць і мати Настуся зібрали їх докупи і всі гуртом помандрували у світ. Як бачили в небі шуліку чи яструба, ховалися у картоплі, а коли там було чисто — бралися літати й кричали одне одному:

— Ану, хто далі полетить! Хто вище!
І всім було дуже весело.

ХТО ВИШНІ ПОЇВ

Катрусина мама скаржилася татові:

— Он глянь на ту вишню. Знову горобці ягоди пооб'їдали, тільки кісточки висять.

Тато здивовано розвів руками і відповів:

— Та коли ж вони, кляті, їдять ті ягоди? Я скільки ходжу в сад, а не помітив, щоб горобці шкоду робили на вишні! Чудасія якась!

І Катруся теж ніколи не бачила, щоб птахи ягоди їли. Ось гойдатися на вишневих гілочках вони

люблять. Гілочка тоненька, гнучка, то горобець як учепиться в неї лапками, як почне розколихуватися, так Катруся аж ногами затупцює від заздрості :

— Чому я не горобчик, так би гойдалася і гойдалася...

Якось тата не було вдома, а мама пішла на грядки розпушувати землю навколо кущів картоплі. Катруся подумала-подумала й вирішила: "Ось піду в сад, сяду під вишнею і подивлюсь, хто ягідки їсть".

Та на землі сидіти їй було нецікаво. Вже коли в сад прийшла, то краще забратися на вишню і там причаїтися й постежити.

Залізла дівчинка на вишню. Вмостилася на гілці та й дивиться на ягоди. Ягоди великі, соковиті І дуже смачні. У Катрусі аж слинка покотилася. Слинку вона проковтнула і чекає, що ж далі буде.,

Прилетів горобець, перескочив з гілочки на гілочку, дзьобнув на листочку якусь кузьку і полетів. На ягоди й не глянув.

"Цей, видно, не голодний,— думає Катруся.— Ось як голодний прилетить і буде ягоди дзьобати, то я йому тоді вже всю правду скажу. Скажу: негарно він робить, що вишеньки їсть..."

І тільки це подумала, як чує щось — дзінь! Глянула — аж то оса. Продзижчала над головою у дівчинки й сіла на ягоду. Вчепилася в неї, проколола тоненьку вишневу шкірку і почала смоктати густий солодкий сік. Не встигла добре й напитися, як дзінь! — друга оса прилетіла. І друга оса припала до вишеньки. Потім десь узялася третя. Обсіли з усіх боків ту ягоду. Далі таке почалося! Одна нап'ється, полетить, а на її місце інша поспішає...

Катруся ще на таке диво дивилася б, так ноги затерпли. Хоч як там гарно було, але на гілці важко сидіти, дуже мулько. Злізла вона на землю, заходилася терти ноги. А потім гукнула мамі:

— А я знаю, мамо, хто вишневі ягідки співає! Ось іди сюди, подивися, що там виробляють оси!

Підійшла Катрусина мама, поглянула і руками сплеснула:

— Ну ви ж подумайте! Оси таку шкоду роблять, а ми грішимо на горобців. Ой, треба мерщій ягідки рвати, бо жодної не залишиться на дереві! На тобі, Катрусю, козубочок, лізь та збирай. Увечері вареників наваримо. Добре?

Повен козубочок нарвала Катруся вишневих ягід. А ввечері сиділа і вже вареники їла, аж сік у неї по губах стікав!

ЛЬОНОК

Росла в саду дуже красива яблунька. Весною вона вкривалась рожевим цвітом, а влітку на її гілках наливалися червонобокі яблука.

Але цієї весни яблунька ні листя, ні квітів не випустила. Стояла якась сумна, невесела, аж похилилася, бідолашна.

— Ось я її поправлю,— сказала Катруся.— Нехай вона не хилиться, а стоїть рівненько-рівненько.

Дівчинка підійшла до яблуньки і почала вирівнювати. Але деревце замість того, щоб стати прямо, зовсім вилізло із землі.

Катруся від несподіванки аж скрикнула. Тато і мама теж злякалися, бо такого в них ще не траплялося.

Оглянули вони деревце і побачили, що всі корені

в нього погризені, сліди на них, як ото від мишачих зубів.

Але, як потім з'ясували, шкоди наробили не миші, а водяний щур, звірина така, схожа на.пацюка. Тоді вони втрьох почали шукати нору того щура. Де тільки її не шукали, та так і не знайшли. Вирішили, що шкідник жив під яблунею лише взимку, а коли потепліло, подався туди, де більше їжі і легше її дістати.

Пожурилися за яблунькою, але що вдієш, жалем біді не зарадиш — це ж ясно. Довелося миритися з утратою.

Невдовзі після того Катруся з татом ішли Садком і раптом побачили, як маленький кошлатий звірок шмигнув біля сарайчика і за одну мить зник під колодками, що лежали вздовж стіни.

— Це ж, мабуть, отой щур сховався,— зашепотіла збуджено Катруся. — Татусю, давай спіймаємо його!

— Ет, іще морочитися. Треба його вбити, бо занапастить нам ще не одне дерево,— відповів тато.

Він узяв під кущем винограду палицю і навшпиньки підійшов до колодок. Заглянув туди і бачить: сидить звірок, голову сховав, а спину свою кошлату немов умисне під удар виставив.

"Ну, не будемо ловити гав,— подумав тато, підняв догори палицю й наказав собі: — Раз, два, три — бий!"

Замахнувся, а рука чомусь не опускається, ніби щось її стримує і підказує: не поспішай, краще роздивися, що воно таке, бо, може, то й не Щур!

Колодок під стіною було три. Скинув тато верхню — звірок поворухнувся, але не втік, тільки щільніше припав до землі. Тоді Катрусин тато почав відсувати другу колодку. І лиш відсунув трохи — звірок повернув голову і так глянув на нього, що тато аж одхилився — такий несподіваний був той погляд. Очі у звірка, виявилось, зовсім голубі, великі і чисті-чисті.

Катруся теж побачила його очі, скам'яніла на мить, потім як закричить:

— Та це ж кошеня!

І вона не помилилася. То справді було кошеня. Волохате, гарне — сибірської породи.

Дощ, який ішов перед тим, намочив його, розкошлав, ото ж воно й здалося їм водяним щуром.

Зрозуміло, що кошеня вони забрали собі й назвали його Льонком — за чисті голубі очі.

Але ж який бешкетник виріс за літо, осінь і зиму з того кошеняти, що й не сказати! Найулюбленішою грою Льонка були польоти. От залізе на шафу, або на буфет, чи на книжкову полицю, вигнеться враз дугою, напружиться — і вже летить, щоб опуститися на телевізорі або на радіоприймачеві. А одного разу він стрибнув і сів просто у скляну вазу, поставлену на столі для квітів. Ваза ковзнула до столу разом з котом, доїхала до краю і приземлилася на підлозі. Гучний дзенькіт битого скла сповістив про те, що незабаром буде над котом розправа.

На сімейній раді вирішили: як тільки потепліє, спровадити кудись Льонка, бо хіба можна тримати у хаті такого бешкетника?

Коли повесніло, Катруся вийшла у сад та одразу прибігла в хату, хлипаючи й розмазуючи по щоках сльози.

— Ну чого ти, чого? — кинулася до неї мама.

— Підіть, погляньте, як гидкий щур познущався над грушею! Тільки на одному корінцеві тримається...

Груш є багато сортів. Ця ж їхня була особлива. Груші достигають пізньої осені і можуть зберігатися протягом усієї зими. А ще вони такі духмяні і смачні, що з'їсти їх — велика насолода для людини, а надто коли ця людина з білим бантом на голові, як наша Катруся. І ось груша загинула, підгриз її проклятущий щур... Ну скажіть, що з ним, отим щуром, робити?!

Сад одним боком виходив на покопирсаний ямами пустир, який улітку заростав полином і будяками. Ці хащі одразу ж, як тільки настала весна, привернули увагу Льонка. Якось вранці він, обережно переставляючи лапи, щоб ані шелеснуло, вирушив у бур'яни і зник там на дні глибокої ями. Яму ту ще у війну вирвала авіабомба, через що її й назвали вирвою.

Катруся з татком саме тоді поралися в саду і все бачили.

Спочатку у вирві було тихо, але незабаром сухі торішні стебла чорнобилю Шелеснули, і почувся розпачливий писк. Тато з Катрусею поглянули в той бік. І що ж вони побачили? Видирається з вирви Льонок і несе в зубах здоровенного кошлатого щура, може, отого самого, що торік підгриз яблуню, а тепер — грушу... І який же Льонок, коли б ви бачили, був пружний, красивий, сильний! Тато з Катрусею замилувалися ним.

Після того татко, мама і сама Катруся передумали спроваджувати кудись Льонка, бо знали, що тепер їхній сад уже буде під надійною

охороною. Та й Льонок згодом дуже змінився, більше не бешкетував у хаті й облишив свою гру у польоти.

ДОБРЕ, ЯК ГОЛОМУ В КРОПИВІ

У Василька, Катрусиного сусіда, є в саду груші. Але свої йому видаються не такі смачні, як у бабусі Маври. Однак бабуся пильно стереже свій садок. Тільки побачить біля нього хлопців, так одразу й кричить:

— Залізете до мене в садочок — штани скину! Тоді знатимете!

Василько боявся бабусі Маври, близько до її садка не підходив. Лише, коли вона не чула, дражнився:

— Лаврін Маврин орав ралом... Лаврін Маврин орав ралом...

Та одного разу, як він побачив, що бабуся Мавра на городі моркву поле, тихесенько перескочив через огорожу й видрався на грушу. А груші ж тут великі, соковиті і, як мед, солодкі. Вкусиш таку грушу, то аж губи злипаються. Тож Василько так захопився, що й не почув, коли бабуся в сад зайшла. Побачила вона Василька, та як крикне:

— Що ти там робиш, га? — і бігцем до нього.

Василько, мов ошпарений, кинувся вниз. Але на своє лихо трусами за сучок зачепився. Смикнувся сюди, туди, та сучок міцно держить, не відпускає.

А бабуся Мавра ось-ось до груші добіжить. Ну що його робити бідоласі?

Однак при такій скруті ніколи довго роздумувати. Ухопився Василько руками за гілки, з трусів вискочив, на землю стрибнув — і чимдуж із саду!

Та куди побіжиш? Тут — бабуся Мавра, там — дідусь Купріян лящиків підсолених на шворку нанизує, з третього боку восьмикласниця К лава коси проти сонця вичісує...

Зосталося Василькові тільки бігти в четвертий бік, де бур'яни, хоч у бур'янах ящірки— бррр... а може, й вужі! Та що вдієш? Вскочив він у бур'яни, а там росла не лише лобода, а ще й пекуча кропива. Як ужалила вона Василька, то він одразу пригадав, як люди, кепкуючи, часом кажуть: "Добре йому, як тому голому в кропиві..."